

Ad Astra

Asociație a cercetătorilor români din întreaga lume

www.ad-astra.ro • office@ad-astra.ro

Cod fiscal 14905018 • Înregistrată cu nr. 74/2002 la Judecătoria Cluj-Napoca

Poziția asociației Ad Astra privind criza plagiatelor

Rezumat:

Revista *Nature* a publicat recent acuzații de plagiat, solid documentate, la adresa d-lui Victor Ponta. Acuzațiile se rasfrâng asupra întregului sistem universitar românesc. Dincolo de aspectele penale, administrative sau civile, plagiatul este în primul rând o rușine. Demnitățile publice și posesia de titluri universitare sunt exemple de poziții de onoare. Prima datorie față de societate a demnitarului aflat într-o situație dezonorantă, chiar dacă nedovedită tehnic dincolo de orice dubiu, este să abandoneze această poziție, pentru a evita ca dezonoarea să se transfere celor pe care îi reprezintă. Obligația morală a Universității este să constituie prompt o comisie care să retragă titlul acordat și să anunțe acest lucru în mod public. Retragerea din spațiul public a plagiatorului, precum și delimitarea instituției în raport cu acesta sunt elemente esențiale pentru limitarea acestui prejudiciu. Asociația Ad Astra cere demisia imediată a d-lui Ponta din funcția de prim ministru și din toate funcțiile publice deținute. Întârzierea **demisiei** d-lui Victor Ponta înrăutățește situația României, oră de oră și zi de zi. De asemenea, dacă nu se iau măsuri eficiente de prevenire a unor astfel de evenimente în viitor, repetarea unor catastrofe similare este inevitabilă.

Introducere

Revista *Nature* a publicat recent o acuzație de plagiat, solid documentată, la adresa d-lui Victor Ponta, vizând teza sa de doctorat susținută în 2003 la Universitatea din București. Acest articol pune sub semnul întrebării, în mod implicit, și standardele academice pe care le are instituția care a acordat acest titlu de doctor. Universitatea din București este una dintre instituțiile de elită ale României, iar această acuzație se răsfrânge automat asupra întregului sistem universitar românesc, ceea ce conduce la consecințe extrem de grave. Acest caz nu este unul izolat: au apărut recent și alte acuzații, la fel de bine documentate, atât în presa românească cât și în cea străină, la adresa mai multor politicieni proeminenți din diverse partide.

Îngrijorător este faptul că multe dintre reacțiile apărute în presa românească (și în primul rând reacțiile celor implicați direct) indică o discrepanță frapantă în raport cu normele acceptate ale mediilor academice și politice internaționale. Simptomatic, în acest sens, ni se pare a fi răspunsul, cel puțin pripit, oferit de oficiul de presă al Guvernului față de acuzațiile apărute în revista *Nature*: pe lângă greșeli de limbă și erori factuale, acest răspuns denotă o profundă desconsiderare a onorabilității ce caracterizează cititorii acestei prestigioase reviste, precum și o impardonabilă ignorare a aspectelor tehnice legate de calitatea de autor în lumea academică. Din păcate, aceste discrepanțe în abordarea standardelor universitare, precum și tendința de a răstălmăci sensul principiilor de corectitudine academică, vor conduce nu doar la decredibilizarea cercetătorilor români pe plan mondial, dar și la o prăbușire catastrofală a prestigiului României.

În acest context, comunitatea științifică românească are datoria de a pune în lumină, în mod ferm și neechivoc, sensul nealterat al acestor norme de corectitudine academică. Nu ne referim doar la cazul d-lui Ponta, ci și la celelalte cazuri similare care mai pot apărea, atât în ceea ce privește politicienii din toate partidele, cât și alte persoane publice.

1. Despre onoare și despre rușine

1.1 Plagiat = Rușine

Dincolo de aspectele penale, administrative sau civile, plagiatul este în primul rând o rușine. A plagia înseamnă a emite în chip mincinos pretenția de a fi autor, prezentând ca fiind proprii ideile și formulările altcuiva. Plagiatorul pretinde în mod ilegal autoritate academică și beneficiază, în mod direct sau indirect, financiar sau nu, de pe urma acestei autorități. Plagiatul indică lene, necinste, incompetență și arivism; uneori poate fi involuntar, alteori poate avea alte substraturi și motivații decât cele expuse mai sus, dar întotdeauna este cel puțin jenant. Într-o societate clădită pe bună credință, cum este în general comunitatea academică internațională, această pretenție mincinoasă descalifică persoana în cauză și o umple de rușine.

Cel surprins în această ipostază are totuși la îndemână o serie de gesturi care fac cu puțință limitarea prejudiciilor (de imagine și nu numai): în primul rând, ar trebui să își exprime imediat regretul pentru această faptă și să prezinte scuze celor afectați; apoi, să retracteze publicațiile în cauză și să renunțe la titlurile și beneficiile (onorifice sau nu) obținute în urma acestora; în fine, să ofere compensații celor prejudiciați. Cu cât mai devreme sunt făcute aceste gesturi reparatorii, cu atât limitarea prejudiciilor este mai eficientă. Dacă cel ce a plagiat se ascunde temporar în spatele unor detalii tehnice de procedură, el sfârșește prin a spori propria dezonoare.

1.2 Plagiat = Dezonoare

În orice societate, demnitățile publice și posesia de titluri universitare sunt poziții de onoare. Societatea care menține în aceste poziții persoane suspectate de fapte rușinoase, și mai ales pe cele care persistă în rușine, se dezonorează. Prima datorie față de societate a demnitarului aflat într-o situație dezonorantă, chiar dacă aceasta e nedovedită tehnic dincolo de orice dubiu, este să abandoneze imediat poziția sa publică de demnitar, pentru a evita ca dezonorea proprie să se transfere asupra celor pe care el îi reprezintă. (Remarcăm cu această ocazie gestul relativ prompt al d-lui Mang de a-și da demisia după ce au apărut în presă acuzații de plagiat.) Dacă cel dezonorat nu se retrage din proprie inițiativă, obligația morală a celorlalți reprezentanți ai societății este să se delimiteze în mod net și imediat de respectiva persoană. De exemplu, dacă în joc este un titlu de doctor, obligația morală a Universității este să retragă titlul acordat și să anunțe acest lucru în mod public.

1.3 Dezonorea reprezentantului produce prejudicii societății pe care el o reprezintă

Dezonorarea societății ca întreg antrenează în mod automat dezonorarea fiecărui membru în parte al acesteia. Cei a căror profesie se construiește pe autoritate și credibilitate (cum sunt politicienii, juriștii, medicii, inginerii, etc.) suferă, prin dezonorare, inclusiv prejudicii materiale. Valoarea unei diplome de doctor, cea care conferă posesorului posibilitatea de a fi mai bine plătit pentru expertiza și autoritatea sa, se reduce sau se pierde atunci când există posibilitatea ca o astfel de diplomă să se obțină doar copiind un text. Iar cei care au investit, în mod onest, un efort susținut și ani întregi din viață pentru a realiza o teză onorabilă, se găsesc prejudiciați printr-o astfel de asociere. Prin urmare, retragerea din spațiul public a plagiatorului, precum și delimitarea instituției în raport cu cel dezonorat sunt elemente esențiale pentru limitarea acestui prejudiciu. Inacțiunea în această privință este o vinovăție.

2. Despre sistemul revistelor academice în general și *Nature* în special

Principalul scop al unei reviste academice este asigurarea unui flux de articole clare, originale, dar în primul rând veridice. Veridicitatea se obține în urma unui proces laborios, prin verificare și reverificare, confruntare cu rezultate, dovezi și argumente ale comunității științifice. Unele reviste reușesc mai bine să obțină această veridicitate, altele mai greu. Revista *Nature* și-a construit o credibilitate deosebită în această privință în cei peste 140 de ani de existență. Nu rezultă automat că tot ce se publică în aceste reviste este adevărat în întregime, în toate sensurile și implicațiile. Dar imediat ce se descoperă vreo eroare, orice eroare, aceasta este corectată. Astfel de erori, chiar și cele mai subtile, sunt căutate și semnalate continuu de comunitatea științifică. Calitatea textelor din revistă este asimilată cu însăși calitatea științifică a comunității și a fiecărui membru în parte.

Este însă de neconceput ca cineva să publice un articol în *Nature*, și încă unul cu implicații de o asemenea gravitate, fără să fie o persoană care și-a clădit deja un prestigiu neștirbit, îndelung verificat, și fără să ofere garanții indiscutabile privind soliditatea documentării acestui articol. Publicațiile de talia revistei *Nature* se bucură în consecință de o credibilitate deosebită, iar afirmațiile facute la acest nivel sunt considerate, în primă instanță, adevărate, imediat ce sunt formulate. Efectul măsurabil al acestui fapt este că, în doar câteva ore, știrile din revista *Nature* sunt preluate în întreaga lume și considerate implacabile ca veridicitate. Această autoritate se întinde nu doar în spațiu, ci și în timp: această revistă venerabilă este citită cu maxim respect astăzi și la fel va fi și peste zeci de ani. Trebuie de asemenea subliniat că știrile privind plagiatele d-lor Mang și Ponta fac parte din preocupări mai ample ale revistei *Nature*, care au vizat și plagiatele ministrului german al apărării și președintelui Ungariei, de exemplu. Aceste preocupări, care se dezvoltă continuu, analizează modul în care sunt construite carierele persoanelor publice la nivel european.

3. Ce se poate întâmpla în continuare

Următoarele scenarii sunt posibile în viitor:

1. Scenariul cel mai firesc și onorabil este similar cu cel care s-a derulat în Germania și în Ungaria în cazurile amintite: d-l Victor Ponta, dacă știe că nu este autorul unei părți substanțiale a tezei sale doctorat, își dă demisia din toate funcțiile publice deținute, își retrage teza și renunță voluntar la titluri și la alte beneficii ce decurg din titlul de doctor. Se înțelege că un astfel de act este dificil și ar genera, poate, și o criză politică nedorită în condițiile actuale. Însă această demisie ar demonstra curaj și o anumită demnitate, mai ales dacă ar fi depusă imediat. Oricum, credem că ea este inevitabilă. În același scenariu, Universitatea din București se delimitează cât mai repede posibil de aceste fapte, pentru a evita compromiterea instituției, membrilor și absolvenților ei.

Pentru a preveni astfel de catastrofe în viitor, considerăm că este absolut necesar pentru orice ocupant al unei funcții de demnitate, sau candidat la o astfel de funcție, să identifice din timp propriile lucrări publicate în condiții incorecte, prin plagiat sau alte forme de fals, și să le retracteze cât mai repede. Este, iarăși, un gest dificil, dar este răul cel mai mic. Considerăm că instituțiile, inclusiv partidele și mai ales universitățile, trebuie neapărat să insiste asupra acestei clarificări și să o asiste pe cât posibil, mai ales că tehnologia ce ajută la detectarea plagiatelor, cel puțin a celor grosolane, progresează foarte rapid și este deja foarte performantă. În lipsa unor astfel de acțiuni, prejudiciul pe care îl generează plagiatul asupra propriei persoane, asupra celor apropiați, a societăților (partide, instituții) pe care le reprezintă va fi grav și de neiertat.

2. Al doilea scenariu: dacă acuzațiile de plagiat sunt neîntemeiate, ele pot fi contestate în mod argumentat, cu dovezi aplicate și raționale. În cazul (improbabil) că pot fi oferite dovezi în acest sens, trebuie cerută (chiar în justiție) retragerea articolelor incriminante (chiar cele din revista *Nature*) de către cei afectați (persoane, universitatea care a acordat titlurile, etc.). Însă contestarea neîntemeiată, printr-o perdea de afirmații fără legătură cu fondul problemei, nu ar face decât să-i ridiculizeze și mai mult pe cei în cauză și pe cei pe care-i reprezintă.
3. Al treilea scenariu: nu se întâmplă nimic. Din păcate nu putem exclude a priori această eventualitate, în special în lumina exemplului recent dat de d-l Adrian Severin. În acest caz, tot ce este român și românesc, în primul rând sistemul academic românesc ca sursă ultimă de autoritate, dar și structurile care se bazează pe autoritate, se vor expune unei ridiculizări și marginalizări progresive. Până la urmă, se va ajunge tot la demisie, dar prejudiciul va fi mult mai profund. Am observat o reținere a Opoziției de a solicita demisia promptă a d-lui Ponta, posibil și datorită așteptării, corectă tehnic, că prin întârzierea demisiei se va compromite și mai rău. Dar aceasta întârziere duce la compromiterea nu doar a dumnealui, ci și a statului român, a românilor, a sistemului academic românesc, a partidului din care face parte și a partidelor de opoziție care nu își fac datoria de a sancționa prompt neregulile din cadrul Guvernului.

În încheiere, reluăm observația că România, românii și instituțiile românești, în primul rând cele academice, se află în plină catastrofă de credibilitate, catastrofă ce se adâncește rapid. Asociația Ad Astra cere demisia imediată a d-lui Ponta din funcția de prim ministru și din toate funcțiile publice deținute. Întârzierea *demisiei* d-lui Victor Ponta înrăutățește situația României, oră de oră și zi de zi. De asemenea, dacă nu se iau măsuri eficiente de prevenire a unor astfel de evenimente în viitor, repetarea unor catastrofe similare este inevitabilă.